

УДК 342.9:328.185

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.91.5.42>

МЕТОДОЛОГІЯ АНАЛІЗУ ЕФЕКТИВНОСТІ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ОРГАНІВ: ДОСВІД УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИХ ДЕРЖАВ

Предместніков О.Г.,
*доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри права
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького
ORCID: 0000-0001-8196-647X
e-mail: predmestnikov@ukr.net*

Скребовська С.В.,
*асистентка кафедри права
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького,
ORCID: 0000-0002-0793-7731
e-mail: sskrebovska@gmail.com*

Предместніков О.Г., Скребовська С.В. Методологія аналізу ефективності антикорупційних органів: досвід України та європейських держав.

У статті здійснено теоретико-методологічний аналіз підходів до оцінювання ефективності інституцій, уповноважених на здійснення антикорупційної діяльності, із урахуванням національного та міжнародного досвіду. Розкрито зміст основних критеріїв та індикаторів результативності, які застосовуються для вимірювання функціональної спроможності антикорупційних органів. Проведено порівняльну характеристику моделей оцінювання, що функціонують у правових системах окремих держав (зокрема Фінляндії, Нідерландів, Німеччини, Литви та інші) та в Україні. Такий вибір країн для порівняння був обраний, враховуючи низькі показники корупції в країнах та прийнятними заходами боротьби з даним явищем.

Було відзначено, що ефективність роботи антикорупційних органів в досліджуваних країнах, в більшості випадків, співпадають з антикорупційними заходами, що застосовуються також в Україні. Ефективність стратегій у боротьбі з корупцією обумовлюється не обсягом запропонованих заходів, а їх якістю та здатністю впливати на ситуацію в країні та змінювати її.

Серед проаналізованих європейських країн було виділено: Фінляндію (має солідну нормативно-правову базу та беззаперечну підтримку суспільства); Нідерланди (є влучна модель виявлення потенційних корупціогенних схем та високий рівень довіри громадян до влади); Німеччину (діють механізми декларування доходів високопосадовців та моніторингу їх з боку правоохоронних органів); Литву (увага націлена на попередження, ліквідацію причин та умов корупції через реалізацію антикорупційної програми), Румунію та Словенію (впровадження програми захисту свідків).

Особливу увагу у статті було приділено проблемам методичної забезпеченості, інституційної незалежності, прозорості процедур оцінювання та підзвітності антикорупційних органів. За результатами дослідження сформульовано пропозиції щодо вдосконалення національної методики оцінки ефективності антикорупційної політики з урахуванням практичного зарубіжного досвіду.

Ключові слова: корупція, корупційні правопорушення, ефективність, антикорупційні органи, антикорупційна стратегія.

Predmestnikov O.G., Skrebovska S.V. Methodology for analyzing the effectiveness of anti-corruption bodies: experience of Ukraine and European States.

The article provides a theoretical and methodological analysis of approaches to assessing the effectiveness of institutions authorized to carry out anti-corruption activities, taking into account

national and international experience. The content of the main criteria and performance indicators used to measure the functional capacity of anti-corruption bodies is disclosed. A comparative description of assessment models operating in the legal systems of individual states (in particular, Finland, the Netherlands, Germany, Lithuania, and others) and in Ukraine is provided. Such a choice of countries for comparison was due to the low level of corruption in the proposed countries and acceptable measures to combat this phenomenon.

It was noted that the effectiveness of the anti-corruption bodies in the studied countries, in most cases, coincides with the anti-corruption measures also applied in Ukraine. The effectiveness of strategies in the fight against corruption is determined not by the volume of the proposed measures, but by their quality and ability to influence the situation in the country and change it.

Among the analyzed European countries, the following were highlighted: Finland (has a solid regulatory framework and unquestionable support from society); The Netherlands (has an effective model for identifying potential corruption-generating schemes and a high level of public trust in the authorities); Germany (has mechanisms for declaring the income of high-ranking officials and monitoring them by law enforcement agencies); Lithuania (focuses on preventing and eliminating the causes and conditions of corruption through the implementation of an anti-corruption program), Romania and Slovenia (implementation of a witness protection program).

The article paid special attention to the problems of methodological security, institutional independence, transparency of assessment procedures and accountability of anti-corruption bodies. Based on the results of the study, proposals were formulated to improve the national methodology for assessing the effectiveness of anti-corruption policy, taking into account practical foreign experience.

Key words: corruption, corruption offenses, efficiency, anti-corruption bodies, anti-corruption strategy.

Постановка проблеми. Корупція як соціальне явище продовжує бути одним із найсерйозніших викликів в будь-якій країні, зокрема і в українському суспільстві. Вона загострює та підриває основи правової держави, впливає на довіру громадян до державних інституцій та послаблює економічний розвиток країни. А також впливає на репутацію країни в цілому, роботу органів управління та безпеку громадян.

Боротьба з корупцією не є новим феноменом для суспільства, більше того – чимало країн навчилися досить успішно протистояти недоброчесній поведінці на різних рівнях життя та влади, залучивши експертів з питань боротьби з корупцією, створивши провідні дослідницькі групи та спеціалізовані антикорупційні структури [19].

Окрім формування антикорупційного законодавства, тема обговорення антикорупції присутня в освіті, серед наукового кола, представників громадських вітчизняних та закордонних організацій. Проте єдиної точки зору, стосовно встановлення критеріїв, за якими відбувалась би оцінка ефективності роботи інституцій на даний момент немає.

Отже, для аналізу методології оцінки ефективності антикорупційних органів, слід розглянути як цілісну так і окрему антикорупційну структуру, на прикладі (САП, НАБУ, НАЗК тощо), виділити цілі та завдання, які покладені на антикорупційний орган, та проаналізувати ряд нормативно-правових документів, зокрема Закон України «Про запобігання корупції» [7] «Методологію проведення оцінки ефективності роботи уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції» [17]. Вивчити досвід європейських країн у подоланні корупції.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Тема корупції завжди була предметом дослідження багатьох науковців, як в Україні, так і в більшості зарубіжних країн світу. За період незалежності України у своїх працях досліджували проблему корупції: Л. Білінська, О. Васильєва, Н. Васильєва, Ю. Войтенко, Б. Головкін, В. Зеленецький, Є. Зозуля, П. Добродумов, О. Кальман, О. Костенко, С. Кравченко, М. Мельник, А. Михненко, Є. Невмержицький, Р. Перелігіна, О. Прохоренко, О. Терещук, А. Тіньков М. Хавронюка та ін.

Метою статті є дослідження методології оцінки ефективності антикорупційних органів. Аналіз вітчизняних та міжнародних практик.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Після проголошення Незалежної України, на порядку денному виникло питання корупційних правопорушень та відсутності законодавчих механізмів, що дозволяли б успішно боротися з цим

явищем. Прообразом антикорупційних органів в Україні стало утворення відповідно до Постанови Верховної Ради України від 19.12.1992 р. № 2894-XII «Тимчасової депутатської комісії ВРУ з питань боротьби з організованою злочинністю, корупцією і хабарництвом», яка мала функцію контролю за виконанням відповідних законів у системі правоохоронних органів і судах [21].

Прийняті міжнародні угоди вимагали від країн-учасниць заснувати спеціалізовані антикорупційні установи, які були б направлені на роботу у цій сфері. Зміни були запроваджені на інституційному рівні вперше з моменту ратифікації Україною Конвенції ООН проти корупції у 2006 р. [12] та Кримінальної конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією [15], що в подальшому забезпечило справжню інституційну спеціалізацію у сфері боротьби проти корупції в Україні.

Згідно з положеннями Конвенції ООН проти корупції, Україна повинна була імплементувати головні положення Конвенції у Кримінальний Кодекс України щодо встановлення кримінальної відповідальності, з метою уникнення політичної корупції.

Варто також підкреслити факт ухвалення Стамбульського плану дій проти корупції 21 січня 2004 року, що також стало поштовхом для впровадження спеціалізованого антикорупційного законодавства [10; 26].

Згідно з планом було здійснено відповідні кроки: в першу чергу, проведено оцінку нормативно-правових актів та інших положень, що регулюють процес реалізації антикорупційної політики; по-друге створено спеціалізовані антикорупційні органи та посилено їх спроможність та незалежність; по-третє поліпшено функціонування професійних та інших органів, з метою зміцнення загальної суспільної думки про них; на останок, було впроваджено процес підбору майбутніх потенційних кандидатів на посади та забезпечення прозорості ухвалення рішень через надання доступу до інформації та залучення громадян до процесів [26].

Після 2014 року ключовою відмінністю в антикорупційній політиці країни стало утворення спеціалізованих антикорупційних органів, таких як:

- Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) – центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом, що гарантує державну антикорупційну політику [7];
- Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) – державний правоохоронний орган, котрий займається розслідуванням та розкриттям корупційних правопорушень з боку вищих посадових осіб;
- Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП) – окремий структурний підрозділ Офісу Генерального прокурора;
- Вищий антикорупційний суд (ВАКС) [9].

На новостворені інституції було покладено функції попередження, відслідковування, виявлення та розкриття випадків корупції на вищих щаблях державної влади.

Відповідно до антикорупційної політики в країні було виділено наступне:

- засади антикорупційної політики встановлюються Верховною Радою України, яка скликає парламентські слухання з питань протидії корупції, оприлюднює щорічну національну доповідь щодо втілення засад антикорупційної політики та затверджує зміни до неї;
- Антикорупційну стратегію розробляє НАЗК, на підставі аналізу ситуації стосовно корупції, а також підсумків виконання попередньої Антикорупційної стратегії;
- Антикорупційна стратегія втілюється через виконання державної програми, яку розробляє НАЗК та затверджує Кабінет Міністрів України. Керівники державних органів несуть особисту відповідальність за забезпечення втілення державної програми з виконання Антикорупційної стратегії [4]; [22].

Окрім того, вперше було здійснено і оцінку діяльності та дієвості спеціалізованих антикорупційних інституцій [22]. Повноцінна праця антикорупційних органів дозволила проаналізувати ефективність та неефективність роботи інституцій в цілому.

Роком пізніше у 2015 році було засновано Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, здобутими від корупційних та інших злочинів (АРМА). Утворення такої організації було одним з ключових критеріїв виконання Україною Плану дій з лібералізації візового режиму з ЄС [2].

Утворення всіх перерахованих вище інституцій у боротьбі з корупцією мав певний позитивний вплив в країні, проте значних змін у динаміці рейтингу України порівняно з іншими країнами в світі не відбулося. Однак, функціонування цих інституцій заохочують та підтримують у європейському співтоваристві з огляду на пройдені кроки України до євроінтеграції [5].

Антикорупційна стратегія 2014–2017 років та Державна програма з її реалізації були вагомими програмними документами з високим антикорупційним потенціалом, проте, не все з неї вдалося реалізувати в країні. Після завершення періоду дії антикорупційної стратегії 2014-2017 років, нову стратегію не було ухвалено, тим самим, робота інституцій з антикорупційної діяльності була мало ефективна. Проте, завдяки реалізації інших програмних документів Урядом, зменшувались можливості для корупції в окремих секторах через проведення галузевих реформ [8; 10].

На період 2020-2024 роки була сформована нова концепція антикорупційної політики. Завданням її було досягнення значних результатів у запобіганні та протидії корупції, а також забезпечення злагодженості та системності антикорупційної діяльності усіх органів державної влади та органів місцевого самоврядування [8]. Щоб з'ясувати пріоритетні напрямки роботи антикорупційних інституцій у зазначений період, на початку 2020 року було проведено опитування серед населення стосовно стану, динаміки та поширеності корупції в Україні.

Результати опитування показали, що найбільш вагомим як для бізнесу (57% респондентів), так і для населення (52% респондентів) є очищення від корупції судової системи. На думку населення України наступними за пріоритетністю є охорона здоров'я (38%), поліція та прокуратура (37%), державний сектор економіки (27%), податкова та митна сфери (25%), а також фінансування партій та передвиборчих кампаній (21%).

Для представників бізнесу на першому місці є поліція та прокуратура (41%), податкова та митна сфери (32%), а вже потім фінансування партій та передвиборчих кампаній (25%), охорона здоров'я (24%), оборона та безпека (23%) [8].

В Україні проблема недосконалості законодавства в організації державної політики щодо запобігання та протидії корупції є важливою і нерозв'язаною проблемою [25, с. 84]. Низькі темпи реалізації антикорупційної політики в Україні, поширеність корупції та збільшення недовіри громадян суттєво сповільнювало її економічне зростання, перешкоджало залученню іноземних інвестицій до країни в цілому. Це провокувало до різких змін та запровадження Антикорупційної стратегії на 2021-2025 роки [1]. Метою її було досягнення значного прогресу в запобіганні та протидії корупції, а також забезпечення злагодженості й системності антикорупційної діяльності всіх органів державної влади та органів місцевого самоврядування. У цій Антикорупційній стратегії – корупція визначається як ключова перепона стабільному економічному зростанню і розбудові ефективних та інклюзивних демократичних інституцій [20].

В основу розробки Стратегії покладено 5 головних засад:

- «Позбавлення органів влади надмірних повноважень та усунення дублювання їх функцій; оптимізація функцій держави та місцевого самоуправління»;
- «Зменшення «людського фактору» та впровадженню цифровізації у процесах та послугах»;
- «Створення зручних та правомірних альтернатив корупційним проявам»;
- «Гарантування дієвого державного нагляду за дотриманням публічними службовцями правил етичної поведінки та вимог антикорупційного законодавства»;
- «Забезпечення неминучості відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією протиправні діяння».

Щороку НАЗК подає результати соціологічного опитування щодо рівня корупції в Україні. Ці показники мають значну вагу при розробці та впровадженні антикорупційних загальнодержавних та галузевих реформ, а також при плануванні Антикорупційної стратегії та програми з її реалізації [6].

Результати опитування в 2023 року оцінили діяльність антикорупційних органів (БАКС, НАБУ, НАЗК та САП) в країні як незалежну та ефективну. На їхню думку, тенденції, що розгортаються в Україні, дозволяють припустити очікування зниження рівня корупції (54%) [13].

Отже, аналіз наукових праць та Державних програм дає нам підстави стверджувати, що для дієвості функціонування антикорупційних інституцій не можливо обмежитись тільки оновленням законодавчої бази, чи роботою одного з органів, який входить в таку інфраструктуру. Нестача налагодженої роботи між усіма інституціями, призвела до неможливості повноцінно виконувати функції, що покладені на кожний з цих органів. Дати оцінку ефективності чи неефективності функціонування спеціалізованих антикорупційних інституцій є не простою темою та досі мало дослідженою.

На сьогодні немає єдиної методології, яка б дозволила застосувати міжнародний досвід, щодо оцінки інституцій, оскільки кожна країна, її законодавство, політична та економічна ситуація є специфічною та унікальною.

В рекомендаціях Конвенції ООН та Ради Європи з боротьби проти корупції виділяють наступні фактори: незалежність, спеціалізацію, належну професійну підготовку й адекватні ресурси та рекомендують ці критерії враховувати при оцінці антикорупційних органів [12].

Методика проведення оцінювання ефективності діяльності НАЗК містить наступні позиції:

- цілі та завдання НАЗК (оцінка ефективності агентства; розробка та впровадження антикорупційної політики; контроль за дотриманням законодавства);
- критерії оцінювання ефективності (моніторинг та контроль за дотриманням законодавства, зокрема щодо конфлікту інтересів; перевірка декларацій осіб, уповноважених на здійснення державних функцій та інше);
- фінансування політичних партій (перевірка фінансової звітності партій);
- захист викривачів корупції (створення безпечних каналів для анонімних повідомлень; забезпечення захисту прав і безпеки викривачів; оперативне реагування на повідомлення);
- взаємодія з іншими органами та громадськістю: (координація з державними органами та місцевим самоврядуванням; співпраця з міжнародними організаціями та іноземними державами);
- управління та організаційна спроможність (професійна підготовка та підвищення кваліфікації співробітників; внутрішній контроль, дотримання доброчесності);
- технічне забезпечення та автоматизація (забезпечення безпеки інформації та даних);
- прозорість та звітність (публікація результатів перевірок і моніторингу; забезпечення відкритості даних, які передбачені законодавством; надання звітів про діяльність агентства) [23].

Вперше за час існування антикорупційних інституцій були затверджені критерії та методика проведення аналізу ефективності діяльності НАБУ, Комісією з проведення зовнішньої незалежної оцінки, що включала:

- виявлення та розслідування корупції серед високопосадовців;
- чесність, підзвітність та прозорість;
- управління, стратегія та керування ресурсами;
- міжвідомча співпраця

За умови, якщо хоча б одному з двох вимірів результативності буде присвоєно низьку оцінку, через невиконання зобов'язань або зловживання владою, діяльність НАБУ визначатиметься непродуктивною.

Оцінювання ефективності діяльності антикорупційних уповноважених органів влади є ключовим елементом забезпечення прозорості та підзвітності в державному управлінні України [16].

Отже, аналізуючи вище сказані позиції оцінки ефективності антикорупційних інституцій, авторами були виділені наступні напрямки:

По-перше, визначення конкретних цілей і завдань, які вирішує антикорупційний орган. По-друге, аналіз таких показників, як кількість успішно завершених розслідувань корупційних справ, кількість осіб, які були притягнені до відповідальності за корупційні діяння, рівень співпраці з громадськістю та іншими інституціями, рейтинги та оцінки, які надаються міжнародними організаціями спостереження за корупцією. По-третє проведення аналізу і розробка рекомендацій для підвищення ефективності антикорупційних органів та інше.

Вважаємо, що для більш точної оцінки ефективності антикорупційних органів рекомендується звертатися до провідних дослідницьких груп та експертів з питань боротьби з корупцією. Також, важливо враховувати рівень незалежності та стійкості існуючих антикорупційних органів від політичних втручань та корупційних впливів.

Відповідно до Конвенції ООН та Ради Європи з боротьби проти корупції та аналізу наукової літератури з тематики, авторами було розроблено наступні фактори ефективності чи неефективності роботи антикорупційних інституцій, таких як: правовий статус; спроможність антикорупційного органу виконувати свої функції та отримувати позитивний результат; політична незалежність; прозорість, відкритість та громадський контроль; рівень довіри до центральної та місцевої влади, що також впливає на рівень корупції в країні [18, 12].

Явище корупції є проблемою не лише українського суспільства, але і світового. Аналіз міжнародного антикорупційного законодавства, світової правової доктрини в царині дослідження цього явища, результатів міжнародних політико-правових студій дають підстави авторам стверджувати, що країни Європейського Союзу розробили ефективні механізми стосовно мінімізації та системної нівеляції впливу корупції на загальнодержавні соціально-політичні й економічні процеси, а відтак і забезпечили планомірне та ефективне функціонування державно-владного апарату.

Багато європейських країн поволі стають на шлях відмови від суто каральних методів протидії корупції. Останнім часом все популярнішою стає ідея запобігання корупції, розробки ефективного механізму уникнення вчинення корупційних діянь. Наприклад, у Федеративній Республіці Німеччина боротьба з корупцією спрямована переважно на знищення матеріальної та фінансової бази злочинних угруповань. Підприємство, що потрапляє в реєстр корумпованих фірм, вже немає права на продовження своєї діяльності та перебуває під наглядом правоохоронних органів [14]. Низький рівень корупції зафіксований у Фінляндії, це обумовлено тим, що в країні діє так звана політика «чесної влади», яка спрямована на співпрацю громадян та влади. Велику роль в цьому процесі відіграє і ментальність самих фінів, які вважають неприйнятним та ганебним отримання хабаря. В країні не має окремих антикорупційних органів, а делегування повноважень здійснюють Канцлер юстиції та Парламентський омбудсмен [3]. В країні успішно реалізована Антикорупційна програма (2021–2023), що містила роботу за шістьма напрямками такими як: підвищення обізнаності громадян про корупцію; підвищення прозорості; зміцнення офіційних структур для запобігання та протидії корупції та покращення співпраці між залученими сторонами; сприяння викриттю корупції; експертиза функціонування антикорупційного законодавства та розвиток законодавства; сприяння дослідженням, пов'язаним з корупцією та її запобіганням [11]. Отже, не дивлячись на те, що Фінляндія є членом Європейського Союзу та учасницею всіх нормативних документів ЄС щодо антикорупційної діяльності, вона досить виважено здійснює імплементацію європейських законів щодо корупції у національне законодавство країни» [27].

Дуже цінним є досвід боротьби з корупцією у Нідерландах. У цій країні почали слідкувати за тими сферами відносин між громадянином та державою, де може бути корупційний елемент. О. Франков у своїй роботі зазначає: «У даній країні діє принцип стимулювання чесної оцінки урядом на рівні закону. Цей закон сприяє перевірці кримінального минулого заявників на отримання ліцензій, субсидій або тендерів, захищаючи тим самим уряд від ненавмисного надання нових можливостей для вчинення злочинів» [27].

До факторів успішної протидії корупції які відомі та перевірені належать: відкритість влади, прозорість державних рішень, дієві механізми контролю за діяльністю державних органів з боку громадянського суспільства, свобода слова, зокрема свобода поширення інформації.

За умов масової корупції в країні суспільство зосереджується саме на усуненні її причин, а не на боротьбі з цим явищем. «Протидія корупції у цій країні відбувається на процедурному та інституціональному рівнях. Поширеними є такі заходи як гласність та звітність у питаннях корупції, а також відкрите обговорення їх наслідків» [27].

У Литві велика увага націлена на запобігання корупції, що здійснюється відповідно до «Антикорупційної програми Республіки Литва» та Закону Литви «Про запобігання корупції». В країні серед спеціально уповноважених органів запобігання корупції виділяють: Уряд Литви, Головну комісію встановлення етики, Спеціальну службу досліджень, інші державні та муніципальні установи які паралельно функціонують один з одним та є ефективними інструментами попередження та виявлення корупції. Серед напрямків запобігання корупції виділяють наступні: аналіз корупційних ризиків та оцінку антикорупційних програм та проєктів; сповіщення про корупційну діяльність працівників державних органів або муніципальних установ. Суб'єктом запобігання корупції може бути будь-яка особа [5].

Отже, досвід Республіки Литва, показує про доцільність створення як окремих антикорупційних органів, наприклад Спеціальної служби розслідувань, яка утворена президентом разом з парламентом країни, так і уповноважених інституцій.

Доведено, що для успішного розслідування справ, велике значення відіграють повідомлення громадян, щодо корупційних дій посадовців, тому держава зацікавлена у створенні та функціонуванні програм захисту свідків. Найбільш ефективні програми захисту свідків діють у Румунії, Словенії. Вся інформація, щодо свідка, який повідомив про скоєні корупційні дії не розголошується. Це закріплено на законодавчому рівні, окрім того, у Румунії діє Національний антикорупційний директорат, на якому здійснюють відбір і призначення незалежних Головного прокурора та слідчих [5].

Отже, європейські країни у боротьбі з корупцією використовують як власний практичний досвід, так і втілюють дієві механізми з інших країн.

Висновки. У результаті дослідження встановлено, що оцінка ефективності антикорупційних органів потребує комплексного міждисциплінарного підходу з урахуванням як національного,

так і міжнародного досвіду. Вітчизняна методика залишається фрагментарною та потребує суттєвого доопрацювання з огляду на міжнародні стандарти прозорості, підзвітності й об'єктивності. Аналіз практик Німеччини, Фінляндії, Нідерландах та Литви засвідчує важливість наявності уніфікованих критеріїв, інституційної незалежності органів оцінювання та ефективного зовнішнього моніторингу. Порівнюючи практику українських інституцій боротьби з корупцією та міжнародний досвід, зазначаємо, що тільки через комплексний підхід, котрий включає правове врегулювання, розвиток технологій та людського капіталу, можливо досягти помітних результатів у боротьбі з корупційними правопорушеннями та підвищити прозорість і підзвітність державних інституцій.

З метою вдосконалення національної системи оцінювання доцільно розробити стандартизовані показники результативності, забезпечити інституційну автономію антикорупційних органів та впровадити прозорі механізми контролю, що сприятиме підвищенню суспільної довіри й ефективності антикорупційної політики в цілому.

Вважаємо, що порушені в статті питання потребують подальшого вивчення, переосмислення, задля вироблення теоретичних і практичних пропозицій, спрямованих на вдосконалення національної методики оцінки ефективності антикорупційної політики з урахуванням практичного зарубіжного досвіду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Антикорупційна стратегія на 2021–2025 роки: затв. Законом України від 20.06.2022 р. № 2322-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text> (дата звернення 11.08.2025).
2. Безвізовий діалог між Україною та ЄС. План дій з лібералізації візового режиму від 22.11.2010 № 984_001. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_001#Text (дата звернення 12.08.2025).
3. Буряк К. Особливості антикорупційного законодавства в країнах Європейського Союзу. *Підприємництво, господарство і право*. № 2. 2020. С. 356–360.
4. Васильєва О.І., Васильєва Н.В. Корупція – одна з найактуальніших проблем сучасності. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 6. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1446> DOI: 10.32702/2307-2156-2019.6.
5. Войтенко Ю.М. Європейська практика боротьби з корупцією: досвід для України в рамках євроінтеграційних процесів. *Науковий журнал «Політикус»*. 2022. Випуск 4-2. С. 29–33. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2022-spec.4>.
6. Державна антикорупційна програма 2023–2025 роки: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 04.03.2023 р. № 220. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2023/11/01.-Derzhavna-antykorrupsijna-programa.pdf> (дата звернення 12.08.2025).
7. Закон України «Про запобігання корупції Закон України» від 14.10.2014 № 1700-VII. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення 11.08.2025).
8. Засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2020–2024 роки. Проект за результатами публічного обговорення. 2020. Київ. 41 с. URL: <https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2020/09/Antykorrupsijna-strategiya-na-2020-2024-roky-za-rezultatamy-publichnyh-obgovoren-16.09.2020.pdf> (дата звернення 20.08.2025).
9. Зозуля Є.В. Становлення антикорупційної системи України (організаційно-правові заходи). *Правовий часопис Донбасу*. 2023. № 2 (83). С. 75–82.
10. Зозуля Є.В. Система спеціалізованих антикорупційних органів на сучасному етапі державотворення України (правові, організаційні та функціональні аспекти взаємодії). *Центрально український вісник права та публічного управління*. 2024. Випуск 1. С. 27–36.
11. Інформаційна агенція бізнесових новин про Україну. *Investory news*. URL: <https://investory.news/olena-moshenec-antykorrupsijna-strategiya-finlyandii/> (дата звернення 25.08.2025).
12. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції за № 995_c16 від 31 жовтня 2003 року (ратифікована згідно із Законом України «Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції» від 18 жовтня 2006 року за № 251-V). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text (дата звернення 25.08.2025).

13. Корупція в Україні 2023: погляди та оцінки експертів. (Звіт за результатами експертного опитування щодо оцінки рівня корупції в Україні). Київ, 2024. 57 с. URL: <https://dap.nazk.gov.ua/uploads/osr-13/zahid-1309/zahid-progress-6074/organ-148/307-1199909543-6707f510683b9.pdf> (дата звернення 20.08.2025).
14. Коропатов О.М. Протидія корупції: європейський досвід та українські реалії: тези міжнародної науково-практичної конференції (20–21 квітня 2012 р.). Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. С. 100–102.
15. Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією № ETS173 від 27 січня 1999 року (ратифікована згідно із Законом України «Про ратифікацію Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією» від 18 жовтня 2006 р. № 252-V). URL: https://data.rada.gov.ua/laws/show/994_101#Text (дата звернення 20.08.2025).
16. Критерії та методика проведення оцінювання ефективності діяльності Національного антикорупційного бюро України. Затверджено відповідно до статті 26 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 18 листопада 2024 року. 16 с. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/otsinka_nabu/Kryterii%20ta%20metodyka%20otsiniuvannia_UKR.pdf (дата звернення 20.08.2025).
17. Методологія проведення оцінки ефективності роботи уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції. URL: <https://dap.nazk.gov.ua/uploads/osr-27/zahid-1049/zahid-progress-1427/organ-148/485-1113685209-65252dc6ec35a.pdf> (дата звернення 20.08.2025).
18. Методологія оцінки корупційних ризиків в діяльності органів місцевого самоврядування. Київ, 2024. 156 с.
19. Невмержицький Є.В. Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії: [монографія] / Є.В. Невмержицький; Акад. прокуратури України. Київ: КНТ, 2008. 363 с.
20. Перелигіна Р.В. Проблемні питання у пріоритетних сферах у контексті реалізації антикорупційної стратегії на 2021-2025 роки. *Часопис Київського університету права*. 2022. Випуск 2-4. С. 156–160. DOI: 10.36695/2219-5521.2-4.2022.28.
21. Постанова «Про утворення Тимчасової депутатської комісії Верховної Ради України з питань боротьби з організованою злочинністю, корупцією і хабарництвом» від 03.06.1994 № 2894 – XII. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-12#Text> (дата звернення 20.08.2025).
22. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки. Закон України; Стратегія від 14.10.2014 № 1699-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1699-18/page#Text> (дата звернення 25.08.2025).
23. Про затвердження критеріїв та методики проведення оцінювання ефективності діяльності Національного агентства з питань запобігання корупції. Постанова Кабінету Міністрів України; Критерії, Методика від 20.05.2020 № 458. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/458-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення 20.08.2025).
24. Пироговська В.О., Предместніков О.Г., Гончарук О.В. Запобігання корупції в органах державної влади України: роль адміністративного права. *Академічні візії*. 2024. Випуск 27. С. 1–15. DOI: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/836>.
25. Предместніков О.Г., Иванцов В.О., Присяжнюк І.І. Законодавчі засади боротьби з організованою злочинністю та корупцією. *Європейські перспективи*. 2024. № 2. С. 80–86. DOI: <https://doi.org/10.32782/ep.2024.2.12>.
26. Стамбульський план дій з боротьби проти корупції для Азербайджану, Вірменії, Грузії, Казахстану, Киргизької Республіки, Російської Федерації, Таджикистану та України. OECD. Київ, 2004. URL: <https://www.oecd.org/countries/ukraine/43846543.pdf> (дата звернення 25.08.2025).
27. Франков О.С. Зарубіжний досвід протидії корупції та організованій злочинності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 7. С. 215–219. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-7/54>.